

LA VULGARITAT, QUIN HORROR!

Un text d' **ENRIC GOMÀ**
Il·lustració de **JORDI AVIÀ**

Un vespre que estava vagarós i no em va semblar una bona idea beure sol a casa vaig preguntar a través d'una xarxa social si *titi* per *noia* els semblava col·loquial o vulgar. Gairebé tothom em va respondre que *titi* és vulgaríssim, execrable, estúpid, masclista, ofensiu i denunciable. Fins i tot un va saltar i es va afanyar a aclarir «Jo no ho he dit mai!», com si el fet que algú no hagués dit una paraula determinada en tota la seva vida la invalidés automàticament. Conec homes que no han dit mai 'escafandre'.

Titi per *noia* la trobem en el Diccionari Descriptiu, amb un exemple del 1987 del valencià Ferran Torrent (i al Corpus n'hi ha un altre cas del menorquí Pau Faner, de 1984). «Usat col·loquialment sobretot entre el jovent, s'usa per referir-se a una dona jove.» Per la seva banda, el DLE de la RAE també l'entra: «*m. yf. coloq. Persona joven, especialmente una mujer*» i també «*m. if. coloq. U. como apelativo, especialmente entre jóvenes*». També en català tenim aquest ús com a apel·latiu, però per fer-lo servir és convenient tenir menys de trenta anys i dirigir-te també a algú jove. No és adequat saludar amb un «Eh, titil!» un canonge de la catedral de Barcelona. *Titi* apareix al DLE i no al DIEC, ja deuen saber que són dos diccionaris de velocitats diferents. No perquè la RAE sigui més atlètica i exigent, sinó perquè cada any rep unes quantitats de diners molt més generoses que l'IEC. Els lexicògrafs no els regalen (i si els en regalen un, mau).

Titi. Després de quaranta anys, sento que ara els nois ho tornen a dir. Potser és un castellanisme, ho desconec. Però no tindria perquè ser-ho. No seria estrany que fos una deformació manyaga de *petit*, *petita* com l'hipocorístic *Piti* o *tites* per gallines. O com *titit* per moixó, ocell petit (i no dic *pardal* perquè hi ha nens mallorquins fullejant aquesta revista a la sala d'espera del pediatre).

En tot cas, no soc aquí per dissertar sobre *titis*, una paraula que als molt respectables lectors de «Serra d'Or» se'ls en fum de la virolla, com deia la meva senyora mare. El que em va sobtar, i molt, és l'aversion, el menyspreu de les respostes: un rebuig radical del que és vulgar. Sembla com si el català no tingués dret a ser vulgar ni a tenir vulgarismes com qualsevol altra llengua. Quan de fet els vulgarismes enriqueixen la llengua, primer són argòtics i amb el temps poden passar a un ús general, neutre. Com *àpat*, que va néixer al segle XIX com un vulgarisme, llavors sinònim de *fartanera*, i després va perdre aquesta marca (i quan jo cap als catorze o setze anys la sento per primera vegada em sembla digna de Josep Carner i Guerau de Liost passejant per Viladrau). O *calabre* per *cadàver*, que durant segles va ser l'única forma dita pels catalans sense que ningú la tingués per vulgar (i la va convertir en vulgar el normatiu *cadàver*). O *maco*, considerat durant molt de temps com a vulgar, una marca que moltes àvies catalanes desmentien de ple quan xisclaven «Que maco!» en veure el net o, uns anys abans, Tyrone Power. O el vulgarisme antic *guipar* per *mirar*, que ara ha passat a un ús col·loquial sense cap ombra de vulgaritat.

Sentim una tórria profunda cap als vulgarismes perquè se'ns va inculcar a foc i a sang que el català no passava de llengua pagesa, matussera, basta, indigna d'una cultura elevada. Per aquesta raó tants i tants catalans van lluitar per convertir-la en culta, urbana, depurada, honorable. No sols els noucentistes, sinó també els renaixentistes —en tots dos sentits—. Encara dura i durarà més que el fil negre.